

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
✠ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ✠

ÅRGÅNG 15
JUNI
1928

Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk.

Internatläroverk för gossar med fyraårigt latin-gymnasium. Byggnader av sten på tallkrönt höjd med härligaste utsikt över Mälaren.

Till hösten mottagas elever i klasserna 3, 4, 5. av realskolan och ringarna I, II, av gymnasiet.

Närmare upplysningar genom rektor, tel. Sigtuna 22, kl. 11-12.

Manfred Björkquist.

Sigtunastiftelsens arbetsledare.

Arvid Bruno.

Läroverkets rektor.

HUSMODERN

köper

Bomullsgarn och Vävnader

från

**Gefle Manufaktur A.-Bol.
STRÖMSBRO**

och vet att hon erhåller
det bästa möjliga för sitt

HEM

**Svanens vävnader bästa vävnader!
Gefle garn bästa garn!**

Den omtänksamma husmodern vänder sig alltid till

Lunda Tvättinrättning

Garanteras ett förstklassigt arbete.
Kläderna försäkrade under tvättningen.
Telefon Drottningholm 20 och 190.

WESTLUNDS

*Fysikaliska & Homeopatiska
Institut*

Direktion: Hagard Westlund

Ex. Sjukgymnast & Hom. Läkare

System: Dr S. Hahneman

Scheelegatan 18 - Stockholm - Tel. Kh. 8120

Vardagar 11-1 & 4-6

De medel, som vid sjukbehandling å institutet användas äro:

**GALV. ELEKTRICITET, SJUKGYMNASTIK,
VIBRATIONER, MASSAGE, ELEKTRISK
HETLUFT, ULTRAVIOLETTA STRÅLAR,
HÖGSOL samt HOMEOPATI m. m.**

Human taxa

Vi behandla:

Sjukdomar i matsmältningsorganen, andningsorganen, underlivs-, hud-, kvinno- m. fl. sjukdomar. Obs.! Lungsot, Kräfta och smittosamma sjukdomar behandlas ej. Den hom. medicinen tillverkas enligt den hom. principen under vetenskaplig kontroll på de apotek där denna läkemedelsberedning är införd.

Frågelista för sjukdomsbeskrivning sändes på begäran gratis.

Äkta Indisk rökelse av förnämsta kvalitet ständigt på lager. Mot insänd Kr. 1:— tillskicka vi Eder en provsändning.

BOKHANDELN STUDIO

Norrlandsgatan 30.

Telefoner

539-8326-5619

Malmö

Perslow's

**Siden- &
Manufakturaffär**

Största urval nyheter

HERTHA

ÅRGÅNG XV

JUNI 1928

HÄFTE 6

Internationella strävanden att genom uppfostran främja samförstånd och fred.

Den första banbrytaren för uppfostran till världsmedborgarskap, Johan Amos Comenius, föddes i Mähren 1592. Om honom har träffande sagts, "att han förlorade ett kärt fosterland, men i stället fick hela världen till fädernesland". I England framlade han först sina tankar om huru religiös tro och vetenskaplig forskning skulle kunna mötas, vilka åsikter han ämnade ytterligare utarbeta i ett av honom planlagt stort verk, som han ämnade kalla *Pansophia*. Parlamentet stod i beredskap att giva honom ett College tillika med ett rikligt penningeunderstöd för att han tillsammans med lärde män ur alla folk skulle kunna befördra de pansophiska tankarna: andelig endräkt och världsfred, förberedd genom universella böcker på ett universellt språk, förkunnande stora tankar om Gud och människornas broderskap. Planerna gingo om intet, då kort därefter striden utbröt mellan konungen och långa parlamentet.

Av Louis de Geer kallades Comenius till Sverige, där han fick för Axel Oxenstierna framlägga såväl sina pansophiska som sina pedagogiska planer. Rikskanslern, som på förhand studerat Comenii skrifter, diskuterade under flera

dagar med Comenius de av denne framställda förslagen. Rikskanslern rådde Comenius att först koncentrera sig på en grundlig reform av skolorna och därigenom bana väg för en omläggning av det allmänna tänkesättet för större ting. "Jag tror ej, att sådana ting ha kommit upp i andras tankar förut. Håll du fast vid dessa grundsatser, och vi skola en gång nå fram till enighet, annars finnes där ingen utväg".

Vi veta, att Comenius följde rådet.

På 1880-talet verkade holländaren Hermann Molkenboer för skapandet av ett internationellt uppfostringsråd, en tanke, som vann genklang i Nordamerikas Förenta Stater och i de nordiska länderna. (Jfr. Fridtjuf Bergs uppsatser i Sv. Lärartidning).

Världskriget ställde varje tänkande människa inför frågan: Huru kunde detta ske? Det blev särskilt för pedagogerna en tid av självrannsakan. Och så fann man, att den undervisning som bedrivits och den uppfostran som givits de unga, hade sin dryga del i ansvaret till kriget. På olika vägar nådde man fram till samma resultat. Skolan hade brustit i synnerhet i två avseenden: den hade ej skapat förutsättningarna för ka-

raktärens självständighet, och den hade givit bristfälliga kunskaper om andra folks utveckling. Så saknades t. ex. i engelsk historieundervisning nästan helt och hållet den allmänna historien, och i Preussen lästes allmän historia blott i de delar, som sammanhängde med Preussen-Brandenburgs historia. Var det då underligt, att folken så lätt föllo offer för osannfärdiga och förvrängda framställningar om "fiendefolken"?

Redan före världskriget hade dock från pedagogiskt håll något gjorts för avhjälpan av dessa brister. År 1908 hölls i London en internationell kongress för moralisk uppfostran. En byrå grundades i Haag, där en annan likartad kongress hölls 1912. Denna kongress dryftade allmänna moraliska och konfessionslösa uppfostringsfrågor. Världskriget förorsakade naturligtvis ett avbrott, och nästa kongress hölls först 1922 i Genève. Intresset samlade sig här kring historisk och medborgerlig undervisning. Man uppställde som önskemål upprättandet av en normalplan för historiska läroböcker med rättvisa och förståelse mellan folken som bestämmande princip.

Den fjärde kongressen hölls i Rom 1926. Bland de behandlade ämnena märkes särskilt "Uppfostran till fred" enligt William James' program. De av den framstående amerikanske etikern, som tyvärr avled redan 1910, framställda principerna lyda i sammanträngd form sålunda: "De heroiska dygder, som framkomma i krig, skola erkännas, men avledas genom hänvisning till de ansträngningar, som fordras för naturens övervinnande och de sociala missförhållandenas utrotande. Lärare och

lärjungar böra få större frihet vid undervisningen".

I anslutning till vad ovan påpekades om osjälvständigheten som skolans andel i ansvaret för världskriget må nämnas, att i de nyaste pedagogiska riktningarna förmärkes en stark strävan till större självständighet, i synnerhet efter grundandet av The New Education Fellowship, vilket skedde på en kongress i Calais 1921. Bland förbundets ledande personer må nämnas Mr. Baillie-Weaver, Mrs Beatrice Ensor, professor Ad. Ferrière och doktor Elisabeth Rotten. Förbundets förnämsta tidskrifter äro The New Era, England, Pour l'Ere Nouvelle, Schweiz, och Das werdende Zeitalter, Tyskland. Även i Bulgarien, Italien, Ungern och Sverige utgivas periodiska publikationer i samma syfte. Den svenska tidskriften, som grundades 1923, heter Pedagogiska spörsmål och utgives av fröknarna Ester Edelstam och Marion Montelius, den förra grundarinna av och föreståndarinna för Annaskolan i Stockholm. Den är organ för The New Education Fellowship's svenska sektion, vars ordförande är fil. mag. Gustaf Mattsson, Uppsala.

Förbundet, som lägger stor vikt på utjämning av de internationella motsättningarna och som oavbrutet arbetat för samarbete mellan olika länders lärare, har hållit kongresser i Montreux 1923, Heidelberg 1925 och Locarno 1927. Kongressen i Heidelberg hade till huvudtema "Frigörandet av barnets skapande krafter". Av Beatrice Ensor, den ledande vid konferensens anordnande, framfördes den beaktansvärda tanken

”Den nya uppfostran innebär en ny inställning, och ingen lärare kan vinna denna utan att inifrån sig själv ha kommit fram därtill”. Från kongressen i Locarno kan som särskilt glädjande framhållas det livliga arbete på uppfostrans område, som äger rum i alla delar av det brittiska imperiet och det goda förhållande som vid kursen rådde mellan representanter från dess olika delar. Nästa kongress kommer att hållas i Danmark, antagligen i Köpenhamn.

The National Education Association, U. S. A. inbjöd år 1923 världens pedagoger till kongress i San Francisco, vid vilken en världssammanslutning grundades och ett tjugotal resolutioner antogs, i vilka bl. a. framställdes krav på världsbyrå, världsuniversitet, uppfostringsattachéer vid beskickningarna och lärarebyten mellan alla länders skolor och universitet.

Världsförbundets första kongress ägde rum i Edinburg 1925. I denna deltog flere svenska lärare. Kongressen tycktes båda gott för fortsatt samarbete.

År 1927 ägde den andra kongressen rum i Toronto, Canada. Tyvärr synes ingen svensk ha varit närvarande. Mötesberättelsen (834 sid.) har helt nyligen utsänts. Bland de behandlade ämnen må nämnas: ”The preparation of Teachers for International Co-operation and Goodwill”, som gav anledning till en mycket intressant överläggning.

I programmet för Allmänkyrkliga världskongressen för liv och arbete (Stockholm 1925) ingick också frågan om ”osanna, nationalistiska och för andra folk kränkande påståenden i de historiska läroböckerna

inom skilda länder”. Frågan förbereddes av en svensk kommitté, vars medlemmar voro prof. Otto Nordenskjöld, lektor Wilhelm Carlgren och doktor Verner Söderberg, och inleddes av prof. Nordenskjöld. Två värdefulla broschyret utgavos, och en läroboksutställning var anordnad.

Man beslöt fortsätta arbetet och tillsatte för den skull en lärobokskommitté. Samarbete har senare inlett med den kyrkliga sammanslutningen World Alliance (Världsförbundet för mellanfolkligt samförstånd genom kyrkosamfunden) rörande frågor som stå i samband med framkallande av internationell förståelse och vilja till samarbete. Arbetsplanen omfattar samarbete med lärarföreningar, historielärare, författare av historiska läroböcker samt åtgärder att stimulera till en historieundervisning, som med sympati och förståelse behandlar andra länders politiska, kulturella och religiösa utveckling.

Vid den världskongress för historisk forskning och undervisning, den första efter världskriget, som den 14—18 instundande augusti är ämnad att äga rum i Oslo, kommer lärobokskottet för Ekumeniska mötets fortsättningskommitté och World Alliance, att framlägga en internationell rapport om nationalismen i olika länders historiska undervisning.

Detta arbete har i dagarna lidit en stor och smärtsam förlust därigenom att prof. Otto Nordenskjöld till följd av olyckshändelse avlidit.

Nationernas Förbund har visserligen icke fullföljt Wilsons ursprungliga plan. men dock i någon mån upptagit densamma, i det att det till Paris förlagda

Internationella Institutet för intellektuellt samarbete har en avdelning för uppfostringsfrågor.

I Nationernas Förbunds anda och i nära kontakt med dess sekretariat arbetar sedan 1926 i Genève Bureau International d'Education. En internationell uppfostringsbyrå hade vid olika tillfällen från de mest skilda håll (bl. a. av Internationella rösträttsalliansen och Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet) påyrkats allt sedan 1880-talet. Planerna ha förverkligats av det sedan 1912 existerande Institut J. J. Rousseau och organisationen är ämnad att i viss mån vara en parallell till Internationella arbetsbyrån: en central för pedagogiska frågor. Byrån söker medlemmar — föreningar eller enskilda — i alla länder. Större internationella kongresser ha hållits i Prag 1927 och i Luxemburg 1928, båda under skolornas påskferier. Pragkongressen hade till motto "Freden genom skolan" och samlade 450 deltagare ur 18 nationer kring problemen: 1) de psykologiska förutsättningarna för en uppfostran till fred, 2) undervisning till fred, 3) uppfostran till fred. I Luxemburg dryftades ur allmänt pedagogiska och språkmotodiska synpunkter de svårigheter för undervisning och uppfostran, som uppstå på grund av att ett område har två (eller flera) modersmål (Belgien, Schweiz, Wales, gränstrakter med nationella minoriteter o. s. v.). Vid båda kongresserna var esperanto enda tolkningsspråk.

I Pragkongressen deltog från Sverige rektor Sam Janson, fröken Greta Stendahl och fröken Alfhild Kræpelien,

den senare som Svenska skolornas fredsförenings delegat med understöd av statsmedel.

De i olika länder stiftade föreningarna för Nationernas Förbund ha med olika grader av intensitet upptagit sitt arbete. Främst står utan tvivel The League of Nations Union i England, som bedriver ett kraftigt upplysningsarbete icke minst bland barn och ungdom. I åtskilliga länder, såsom Frankrike, Tjeckoslovakien, Österrike, Grekland, Italien och Danmark, ha regeringarna anbefallt läroböcker om Nationernas Förbund.

I fråga om läroböckernas reformering må även nämnas en av Carnegie-stiftelsens för världsfredens främjande europeiska central år 1922 gjord enquête beträffande skolböcker.

Föreningar och enskilda lärare i flere olika länder ha nedlagt ett stora arbete på läroboksfrågan. Främst torde The National Council for Prevention of War och Association for Peace Education, (båda i U. S. A.) böra nämnas och likaledes föreningen Norden, som vad beträffar de fyra nordiska folken tagit ett mycket förtjänstfullt intitiativ.

Det nationella arbete, som utförts av uppfostrare i olika länder, kan av utrymmesskäl ej här behandlas. Det stora försoningsintresset bland franska lärare torde böra nämnas, emedan det i vårt land är så föga känt. Arbetet i nordens länder har på senare tid allt mera gått framåt. Här påminnes endast om att Nordiska lärares fredsförbund på Åsa folkhögskola i Sörmland

håller sin tredje sommarkurs den 1—7 instundande augusti.

Något som i högsta grad erfordras är utbildningsanstalter för lärare liksom för övrigt för alla slag av arbetare i försoringens och fredens tjänst.

På några håll har sådant arbete redan påbegynts.

I samband med universitetet i Genève har upprättats Institut Universitaire de Hautes Etudes Internationales, avsedd för studerande, som redan avlagt akademiska examina. Undervisningen meddelas genom föreläsningar i sådana ämnen som "Nationernas förbund, dess organisation och arbete", "Internationell rätt", "Förhållandet mellan allmän internationell rätt och nationell rätt", "Internationell handel och tullpolitik från mitten av adertonde århundradet" samt genom seminarieövningar.

Woodbrook College, nära Birmingham, kan med rätta kallas en utbildningsanstalt för sociala och internationella fredsarbetare. Under de senaste åren har tillkommit en kurs i historia och moderna internationella frågor samt i förening därmed en internationell diskussionscirkel, där olika länders representanter redogöra för sitt lands synpunkter och olika åskådningar få fritt brytas mot varandra.

Flera svenska lärarinnor, av vilka en som Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiat, ha vistats vid Woodbrook och alla ha uttryckt sin stora tacksamhet för den behållning vistelsen där givit dem.

I Helsingör finnes en internationell

folkhögskola, vilken grundades 1921 med 24 lärjungar. Elevantalet har nu stigit till ett nittiotal. I skolan, vars rektor är Peter Manniche, undervisas förutom i vanliga folkhögskoleämnen och praktiskt arbete även i andelsverksamhet av olika slag.

Arligen hållas i olika länder internationella sommarkurser, av vilka flere kunna rekommenderas åt lärare. I Genève hållas därjämte flere värdefulla kurser, bland vilka särskilt de, som anordnas av prof. Zimmern och prof. Ruysen, förtjäna att omnämnas.

Ovanstående uppräknade av torra fakta avser att visa vad måhända få veta, att många goda krafter på skolans område arbeta för fredens sak och att denna fråga ingalunda kan kallas ett tomt hugskott. Ett visst förtroende för fredsarbetet måste detta ingiva, ty ingen vill väl säga som den oförbätterlige, vilken yttrade: "Då Ni nu försökt så länge, så se Ni väl, att det inte går". Låt oss blott tänka efter huru mycket mer tid, arbete och pengar, som stå i våldets tjänst, så finna vi lätt en förklaring till den långsamma arbetstakten. Måtte världens lärare snart hörsamma Comenius, som sade: "Låt oss sluta ett heligt förbund, att ett mål må stå för våra ögon: mänsklighetens lycka, världens befrielse från partianda, från tvång och våld, på det att vi alla måtte kunna finna vägen till den alltomfattande frälsningen, till den osminkade sanningen, till den djupaste frid i alla förhållanden".

MATILDA WIDEGREN.

Fördjupning.

Den, som liksom jag haft den stora glädjen att få deltaga i flera av förbundets årsmöten, har alltid vänt åter med förnyat och fördjupat intresse för det mångsidiga och gedigna arbete som utföres först och främst av förbundsstyrelsen, men också av kretsarna runt om i landet.

En sak har emellertid år från år verkat lika beklämmande, och det är förbundets ekonomi. Vi här i Lund anse att det effektivaste sättet att trygga den är höjning av årsavgifterna, en säkrare åtgärd, synes det oss, än ett förlitande på ökning av medlemsantalet.

Nu vet jag visst att många medlemmar just när avgiften skall betalas — och alltid kommer den i sällskap med många andra, vilket gör att medlemskap i flera föreningar kan bli en börda — tänka, jäså, avgiften är höjd; ja, då får jag väl avstå från nöjet att vara med i kretsen, och så stryker man sitt namn på listan, som jag hoppas med en saknadens suck.

Det är detta resonemang, som jag skulle önska byttes ut mot ett annat. Varje medlem måste göra sig den frågan: varför måste årsavgiften höjas? Det är härom jag vill säga ett par ord.

Då kassaförvaltaren på årsmötet i april i år redogjorde för den ekonomiska ställningen uppgingo inkomsterna i runt tal till 15,000 kr. och utgifterna till 18,000. Alltså ett underskott på 3,000 kr., som stiger till 4,000 kr. sedan en del understödjande medlemmars årskontingenter upphört att utgå. Granska vi denna utgiftssumma och tänka på vad

den skall räcka till, måste vi beundra den sparsamhet med vilken ekonomin handhaves. Fyra befattningshavare skola avlönas, avgifterna för lokalhyra, telefon, porto, papper m. m. skola också bestridas med denna summa; något slöseri får sannerligen inte förekomma och ändå räcka inte inkomsterna till.

Medlemsantalet var vid 1928 års början omkring 5,000 och av dessa medlemmars avgifter gå kr. 2: 50 till förbundsbyrån och Hertha. Utom dessa avgifter åtnjuter förbundet tillsvidare en årlig gåva och har dessutom endast obetydliga räntor att tillgå.

Nu skulle jag vilja föreslå, att årsavgifterna ökades med 50 öre per person och att denna ökning också ginge till förbundet, som då erhåller 3 kr. pr person.

Denna 50-öring skulle för förbundet betyda att skillnaden mellan inkomster och utgifter högst avsevärt minskades — det som fattas, hoppas jag vi skulle kunna täcka på sätt som jag sedan skall tala om — och detta äro vi väl alla ense om, är vår plikt att bidra till.

Jag skulle vilja föreslå, att alla kretsar toge upp denna fråga till diskussion med den utgångspunkten: "Har jag eller min familj någon nytta av att jag bidrager med ytterligare 50 öre till förbundets kassa?" Alla vi, som kortare eller längre tid varit självförsörjande, veta väl, vad förbundet betytt för vår möjlighet att förtjäna vårt uppehälle, och när vi se på våra döttrar, som stå färdiga att upptaga kampen, tänka vi nog med tacksamhet på att för-

bundet vakar över att de vägar de välja ej obehörigt skola stängas för dem.

Är ej denna trygghet värd att vi offra 50 öre till om året till förbundets kassa? Jag säger med vilja offra, ty jag vet att för många betyder en 50-öring verkligen en utgift, och ändå tror jag, att den utgiften få vi själva glädje av.

Nu undrar kanske någon varför jag just nu vill ta upp denna fråga till diskussion, då vi samtidigt uppmanas att samla ihop en fond till förbundets allmänna kassa.

Min uppfattning av denna fond är nämligen, att dess avkastning först och främst skall användas till erläggande av pensionsavgifter för förbundets befattningshavare samt att fylla ut den summa årsavgifterna ej täcka i förbundets utgiftsstat och att det överskott, som möjligtvis uppstår, skall användas till t. ex. fria föredragsturnéer till kretsarna, något som de flesta kretsar med tacksamhet skulle ta emot. En hel del andra önskemål vänta nog också på sin uppfyllelse, om bara pengar finnes.

Därför, låt oss sätta in all vår energi på att få denna extra fond så stor som möjligt, så att avkastningen verkligen ger ett ordentligt tillskott till förbundets kassa, men låt inte detta hindra oss från att med glädje ta emot en höjning av årsavgiften, som redan skett i Lund, så att vi själva bära förbundets ekonomi.

Låt oss fördjupa vår uppfattning om vikten av det arbete förbundet utför för oss alla, vare sig vi stå mitt i kampen eller vänta på att efter kortare eller längre tid träda in i ledet bland dem, som arbeta sig fram till ett levebröd,

större eller mindre, i många fall beroende på det stöd, vi lämna det förbund, som i snart ett halvt sekel oavlåtligt vakat över kvinnornas rätt.

Lund, maj 1928.

CAROLA EKLUNDH.

Beslutet i flickskolefrågan.

I sin elfte timme har årets riksdag, med någon detaljändring, godtagit Kungl. Maj:ts förslag om kommunala flickskolor. Denna nya skolform kommer således att byggas såväl på fyra-årig som sexårig folkskola, och lärotiden blir sju, resp. sex år. I de två högsta klasserna ha lärjungarna att välja mellan en teoretisk och en praktisk linje.

De, som intressera sig för den kvinnliga ungdomens utbildning, ha säkert skäl att vara belåtna med riksdagsbeslutet. Det är glädjande, att den typ som utbildats inom den åttaklassiga högre flickskolan upptages och utvecklas i den nya skolformen. Detta är av särskild betydelse, då denna typ icke skall finnas inom de statsläroverk för flickor, som komma att upprättas. De, som ej hålla på schablon och uniformitet utan mena, att man på olika vägar kan nå samma mål och för övrigt att målet ej bör vara lika för alla individer, ha också skäl att vara tillfredsställda såväl med beslutet om den kommunala flickskolans dubbla anknytning till folkskolan som med det om linjedelningen i skolans högsta klasser.

Notisspalten

Tidens tecken.

Kansliskrivaren i ecklesiastikdepartementet Ellen Meurling har förordnats att under tiden den 1—14 juni i år tjänstgöra såsom kansliråd och chef för folkskolebyrån i nämnda departement. Fröken Meurling avlade för några år sedan kansliexamen samtidigt som hon uppehöll sin befattning i departementet och hon har numera så gott som oavbrutet förordnande som 2:e kanslisekreterare. Det torde vara första gången som en kansliskrivare förordnats att tjänstgöra som kansliråd.

Berlinkongressen 1929.

Internationella Kvinnoalliansen för Rösträtt och Lika medborgarskap håller sin 11:te kongress i Berlin den 17—22 juni 1929. För medlemmar av styrelsen och av de internationella kommittéerna taga sammanträdena sin början den 13 juni.

Vid kongressen kommer att högtidlighållas den Internationella Kvinno-rösträttsalliansens konstituerande i Berlin för 25 år sedan.

Förbundsbyrån i Stockholm.

Under tiden 1—15 innevarande juli hålles förbundets byrå, 48 Klara-bergsgatan, stängd, vilket härmed meddelas kretsarna och medlemmarna tillminnes.

Nya förbundsmedlemmar

Då förbundets tillväxt är en sak av intresse för alla dess medlemmar kommer Hertha hädanefter att månad för månad lämna en förteckning på nytillkomna medlemmar i förbundet. Början göres här.

Djursholm: fru Elin Wallinder;

Djursholms-Ösby: fru Lisa Ewerlöf;

Hälsingborg: Fröken Emma-Viola Cavallin, fru Margit Sjögreen, fru Alma Svedberg, fröken Margot Svedberg;

Karlskrona: fru Dagmar Bager, fru Tyra Claus, fru Pia Giron, fru Ingeborg v. Hofsten, fru Brajal Kreuger, fru Frances Lovén, löjtnant Nils Wesström;

Mariestad: fru Ida Fröberg;

Nyköping: fru Ingeborg Cook, fru Anna Noréen;

Stockholm: fru Maria Bruzelius, fru Eva Gemzell, fru Signe Gezelius, fröken Maria Hertzman, fru Allie Johanson-Thor, fröken Mathilda Luthström;

Strängnäs: fru Agnes Ahlénus, fru Ebba Arfvedsson, fru Dorrit Barre, fröken Markit Björkman, fru Elisabeth Gosselman, fru Olga Karlmark, fru Edith Kylander, fru Brita Malmström;

Vänersborg: fru Nina Steen;

Örebro: fru Ebba Lindberg, fröken Elisabeth Lundgren, fröken Siri Sabelström.

Vi påminna om att HERTHA ej utkommer under juli och augusti.

I steriliseringsfrågan.

Av Professor Alfred Petré.

Frågan om rättighet att genom kirurgiskt ingrepp beröva vissa abnormalt och defekta personer fortplantningsförmågan blev i vårt land aktuell genom en vid 1922 års riksdag väckt motion med begäran om utredning i frågan.

Till en början må beträffande det ifrågavarande ingreppets art framhållas, att full enighet är rådande därom, att en steriliseringsmetod, som består i borttagandet av könskörtlarna (*kastration*), under inga förhållanden får ifrågakomma. Könskörtlarna hava nämligen ej blott till uppgift att producera sädeskroppar resp. ägg utan hava därjämte en s. k. inresekretorisk funktion, vilken har stor betydelse för kroppsutvecklingen och organismen överhuvudtaget. Kastration medför därför, fränsett utslöckandet av könsdriften, även rubbningar i det allmänna hälsotillståndet. De olägenheter, som vidlåda sterilisering genom kastration, förefinnas däremot icke vid det enklare ingrepp, som består allenast i avskärandet eller bortskärandet till en del av sädesledarna resp. äggledarna (*vasotomi, vasectomi, resp. tuberotomi, tuberectomi*). Denna operation — vilken ifråga om mannen är så enkel, att den kan utföras t. o. m. polikliniskt, medan den för kvinnans del måste ske å sjukhus, enär den kräver bedövning och 8 à 10 dagars efterföljande sängläge — har nämligen icke någon inverkan på könsdriften eller förmågan att tillfredsställa densamma och hindrar således icke äktenskaplig sammanlevnad för vare sig kvinnan eller

mannen, fast den helt och hållet omöjliggör fortplantning. Då något ingrepp ej sker å könskörtlarna, fortsätta dessa oförhindrat sin inresekretoriska funktion, vilket förklarar att operationen icke, som vid kastrationen är fallet, förorsakar några följsymtom.

Inom läkarkretsar torde full enighet vara rådande om det berättigade uti att företaga en tuberectomi eller tuberotomi å gift kvinna till förekommande av nytt havandeskap, där sådant skulle medföra *en bestämd risk för hennes hälsa och liv* samt såväl hon själv som hennes man önska operationens verkställande. I dylika fall, där det föreligger en *rent medicinsk indikation* för sterilisering, anser sig läkaren sålunda hava rätt att handla på eget ansvar utan några i lag eller författning reglerade bestämmelser. I allmänhet torde dock en människas sterilisering i vårt land icke hava ägt rum, utan att *tvenne* läkare varit ense om att operationen med hänsyn till patienten bort utföras; såväl i många fall av kroppslig sjukdom som framför allt, när fråga varit om kvinnor, som efter förlossning brukat bli sinnessjuka under längre eller kortare tid, har det helt naturligt varit en annan läkare än operationen (gynekologen), som ursprungligen tillrätt operationen.

Uti den ovannämnda motionen, som efter tillstyrkan av 2:dra lagutskottet (utl. n:r 24, år 1922) blev av riksdagen enhälligt bifallen, ifrågasattes nu, att även sterilisering *av rashygieniska och sociala skäl* i vissa fall skulle vara till-

låten. Det framställda kravet härå stödjer sig framförallt på gällande bestämmelser om äktenskapsförbud.

Som bekant är det i den nya giftermålsbalken stadgat, att den, som är sinnessjuk eller sinnesslö * ej må träda i äktenskap, och att den, som inom de tre sista åren varit sinnessjuk, skall, för att kunna få lysning till äktenskap, med läkarintyg styrka, att sinnessjukdom icke mera kan hos honom påvisas. Vidare är det föreskrivet, att den, som är behäftad med fallandesot, vilken härrör av övervägande inre orsaker, icke får ingå äktenskap, med mindre Konungen finner skäligt tillåta äktenskapet. Införandet av äktenskapsförbud mot personer av rashygieniska skäl innebär ju, att syftet med förbudet varit, att personerna i fråga icke skola fortplanta sig. Något hinder härför utgör emellertid icke äktenskapsförbudet, då de, mot vilka detta är riktat, hava möjlighet att utom äktenskapet skaffa barn till världen; och att psykiskt defekta personer, som icke äro i stånd att bedöma följderna av sina handlingar, härvid icke kunna känna något ansvar, ligger ju i sakens natur.

Vad särskilt de *sinnesslöa* beträffar, behärskas de ofta helt och hållet av sitt driftliv. Och då hittills det stora flertalet till vuxen ålder komna sinnesslöa, på grund av bristen på anstaltsplatser för sådana, måst omhändertagas av sin familj eller å ålderdomshemmen, där de i allmänhet icke kunna få erforderlig övervakning, blir följderna härav ofta den,

* Med termen *sinnesslö* avses här, som alltid i författning, den som är behäftad med en mera avsevärd *medfödd* psykisk defekt, alltså en mera höggradigt psykiskt undermålig.

att de skaffa sig sexuella förbindelser och att de sinnesslöa kvinnorna föda det ena barnet efter det andra. Då därvid ofta även fäderna äro på samma ålderdomshem intagna psykiskt defekta män eller andra mindervärdiga individer, såsom luffare, alkoholister o. d., är det ju helt naturligt, att även barnen i stor utsträckning bli psykiskt undermåliga. Härom bära också av fattigvårdskonsulenterna avgivna rapporter vittne. För att endast taga ett markant exempel må nämnas, att en sådan rapport haft att förtälja, att i en kommun funnos å ålderdomshemmet två sinnesslöa kvinnor och två sinnesslöa män, vilka med varandra avlat 11 barn, som alla blivit idioter och sålunda i sin tur för hela livet komma att ligga kommunen till last. Under nuvarande förhållanden komma sålunda de sinnesslöa ofta att förorsaka samhället stora kostnader generation efter generation.

Nu är det visserligen sant, att det ingalunda är uteslutet, att ett barn till en sinnesslö kvinna kan, därest fadern tillhör en sund släkt, bli psykiskt friskt. Men icke heller en sådan barnalstring kan anses önskvärd. Från ren *social synpunkt* sett måste det nämligen städse anses olämpligt, att en sinnesslö kvinna fortplantar sig. Ty då sinnesslöa icke lämpa sig för att uppfostra barn och icke heller äro i stånd att försörja dem, så böra de icke heller bli föräldrar. Och ser man frågan från *barnets synpunkt* framträder olämpligheten av, att en sinnesslö kvinna fortplantar sig, i än starkare dager. Ty för barnet bör väl modern, som burit det under sitt hjärta, vara det högsta på jorden. Vilket grymt öde är det då icke för ett friskt och

sunt barn att det skall finna sin moder vara sinnesslö! För barnets egen skull kan det då i själva verket vara bättre, att det även självt blir psykiskt defekt, så att det aldrig kommer att förstå det tragiska i sin situation.

För förhindrande av de sinnesslöas fortplantning har man endast två vägar att välja: sterilisering eller internering å slutna anstalt. Många sinnesslöa äro ju under alla förhållanden i behov av anstaltsvård. Särskilt är det önskvärt att sådan beredes alla sinnesslöa, som visa mera asociala tendenser. Ett stort steg framåt på sinnesslövårdens område är därför taget med det vid årets riksdag fattade beslutet att i ledigblivna kasernetablissemang anordna anstalter för *asociala imbecilla*, nämligen för manliga sådana i Sala och Vänersborg och för kvinnliga sådana i Örebro. Det finnes emellertid åtskilliga mer eller mindre arbetsföra sinnesslöa, som icke under alla förhållanden skulle behöva hållas internerade å anstalt, utan vilka utan olägenhet skulle kunna vistas ute i samhället, blott den säkerhetsåtgärd, som steriliseringen innebär, bleve vidtagen. Vore det tillåtet att sterilisera sinnesslöa på begäran av förmyndare, närmaste anhörig eller vederbörande kommunala myndighet, skulle därför antalet å sinnesslöanstalter behöfliga vårdplatser kunna minskas och samhällets kostnader för sinnesslövårdens definitiva ordnande bli reducerade. För närvarande är emellertid behovet av en lag, som medger sterilisering av sinnesslöa, så mycket större, som frågan om de vuxna sinnesslöas vård ännu är till större delen olöst.

För de *sinnessjukas* vidkommande är behovet av en steriliseringslag icke lika

stort, då flertalet av dem på grund av sjukdomsyttningarna äro i behov av anstaltsvård. I vissa fall kan dock sterilisering av sinnessjuk vara indicerad. Först och främst är detta fallet vid de former av sinnessjukdom, som hava ett *periodiskt* förlopp, så att tider av sjukdom, då hospitalsvård är behöflig, växla med tider av full psykisk hälsa. I dylika fall sker naturligtvis utskrivning från hospitalet, så snart sjukdomsperioden är över, och då fråga är om en person, som är gift, återvänder han alltså till hemmet och återupptager den äktenskapliga sammanlevnaden, ofta med resultat att nya barn födas i äktenskapet. Redan från *rashygienisk* synpunkt är detta mindre önskvärt, då just de periodiska formerna av sinnessjukdom bruka stå på starkt ärftlig grund. Därtill kommer emellertid den sociala synpunkten, att det icke kan vara lämpligt att nya barn sättas till världen inom ett äktenskap, där den ena av föräldrarna tidvis är sinnessjuk och måste vårdas på hospital med därav följande svårighet för familjens uppehälle, då det är mannen — fadern, som är sjuk, eller för hemmets skötsel, då det är hustrun — modern, som är sjuk och måste vårdas borta. Även vid *kronisk sinnessjukdom*, som är av obotlig art, kan sterilisering understundom vara av behovet påkallad, nämligen i sådana fall, där sjukdomen under årens lopp inträder i ett lugnare skede, så att utskrivning från hospitalet kan ifrågasättas, och fråga är om gift person. I dylika fall fortsättes nämligen ofta den äktenskapliga sammanlevnaden makarna emellan. Frånsett den eventuella graden av ärftlighet hos sinnessjukdomen måste ett fortsatt avlande

av barn i ett dylikt äktenskap emellertid betecknas såsom olämpligt redan av det skälet, att det icke kan anses vara rätt att barn födas och växa upp i ett hem, där någon av föräldrarna är sinnessjuk och således icke i stånd att fylla det allvarliga föräldrakallet. Av rent *sociala* skäl kan det sålunda understundom vara påkallat att företaga sterilisering av sinnessjuk.

Återstår att nämna några ord om sterilisering av *fallandesjuka*. Som i det föregående är nämnt, äger Konungen att meddela dispens från det för den, vilken lider av på ärftlig grund vilande epilepsi, gällande äktenskapsförbudet. Sådan dispens brukar emellertid icke meddelas i andra fall än där äktenskapet, exempelvis på grund av kvinnans ålder, uppenbarligen måste bli barnlöst. I åtskilliga fall, där ansökan om dispens från nämnda äktenskapsförbud därför blivit avslagen, hava kontrahenterna emellertid redan haft barn tillsammans. Och det har också i dylika fall förekommit, att de fortsatt att avla barn, trots det att de ej kunnat få sin förbindelse legaliserad. Äktenskapet har sålunda blivit förhindrat men icke barnalstringen. Då detta emellertid i dylika fall varit lagens syfte, så kan man med skäl fråga sig, om det icke vore bättre, att sterilisering av en fallandesjuk *på hans egen begäran* vore tillåten, så att han efter denna operations verkställande kunde få dispens från äktenskapsförbudet. Därmed vore det ras-hygieniska kravet att den med ärftlig epilepsi behäftade icke bör fortplanta sig tillgodosett, på samma gång denne icke behövde bli utestängd från den äktenskapliga lyckan vid egen härd. Ty så-

som i det föregående framhållits medför det operativa ingrepp det här är fråga om icke något hinder för äkten-skaplig sammanlevnad för vare sig kvinnan eller mannen. För de fallandesjuka skulle sålunda en lagbestämmelse, som medgäve sterilisering, bli av stor *humanitär betydelse*.

Härmed har jag i korthet redogjort för de synpunkter, som lågo till grund för motionen i ämnet. Rörande den av densamma föranledda riksdagsskrivelsen infordrades yttrande dels av *styrelsen för statens institut för rasbiologi*, dels av medicinalstyrelsen. På närmare angivna grunder tillstyrkte förstnämnda styrelse i sitt den 2 oktober 1923 avgivna yttrande, att särskilda lagbestämmelser måtte utfärdas angående medgivande att under vissa förutsättningar sådana psykiskt undermåliga individer finge steriliseras, vilka på vetenskapliga grunder kunde befaras giva upphov till samhälls-odugliga avkomlingar. I yttrandet angåvos därjämte vissa principer, som borde ligga till grund för dylik lagstiftning. Även *medicinalstyrelsen*, som avgav sitt yttrande i ärendet den 24 oktober 1924, uttalade sig för en lagstiftning i ämnet och hemställde därför bl. a., att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt särskilt tillkallade representanter för juridik, psykiatri och kirurgi att verkställa utredning av frågan om sterilisering *på humanitära skäl* av vissa sinnesslöa, sinnessjuka och fallandesjuka och att avgiva förslag till lagbestämmelser härom.

Sedan dessa tillstyrkande utlåtanden inkommit till Kungl. Maj:t, blev ärendet emellertid vilande under några år, i det att beslut om den begärda utredningen fattades i statsrådet först den 30 decem-

En specialaffär har alltid större möjligheter att tillfredsställa sina kunder, ty där finnes största urval och billigaste priser. Varje dam bör därför köpa sina underkläder, korsetter, corseletter, strumpor och handskar hos Twilfit, Nybrogatan 11, Stockholm.

ber 1927. Härvid anförde chefen för socialdepartementet, statsrådet *Jakob Pettersson* bl. a. följande:

Den nu behandlade frågan är utan tvivel av stor betydelse. Omvårdnaden om de svaga och hjälplösa i samhället har alltmera utvecklats och fördjupats. Från denna omvårdnad är steget numera icke långt till åtgärder i syfte att förebygga födelsen av individer, vilka, enligt vad man med säkerhet kan förutse, måste bli till en börda för sig själva och för andra.

Emellertid får ej förbises, att en legalisering av de åtgärder, som i detta avseende ifrågasatts, skulle innebära ett avsteg från den eljest gällande regeln om skydd för individens kroppsliga integritet. Såväl på grund härav som med hänsyn till de grannliga detaljfrågor, som på detta område inställa sig, måste frågan om sterilisering av mindrevärdiga individer betraktas såsom synnerligen ömtåligt och svårlöst.

Innan man kan bestämma sig för vissa statsåtgärder härutinnan, kräves alltså en grundlig och allsidig utredning. I andra lagutskottets utlåtande har antytts den riktning, i vilken enligt utskottets förmenande lösningen av en del av de hithörande frågorna borde gå. Beträffande grunderna för den blivande utredningen torde man också delvis kunna följa dessa uttalanden. Med utgångspunkt från att syftet med en eventuell steriliseringslagstiftning bör vara det av mig nyss antydda, anser jag sålunda lika med utskottet, att den krets personer, för vilka dylik lagstiftning skulle gälla, i första hand kan tänkas begränsad till det område, som innefattas av vår gällande lagstiftning om äktenskapsförbud. Detta bör dock icke utesluta, att vid utredningen undersökes, huruvida med samma utgångspunkt ännu snävtare avgränsning kan finnas lämpligare. En synpunkt, som härvidlag möjligen även bör beaktas, är den inverkan, som åtgärder av nu ifrågasatt slag kunna hava på behovet av vederbörandes inrättningar å anstalt.

Vad beträffar frågan, huruvida lagstiftningen bör bereda möjlighet att framtvunga sterilisering eller om den blott skall legalisera fri-

villigt undergående av sådan åtgärd, intager jag i huvudsak samma ståndpunkt som utskottet. Därvid bör dock beaktas, att kravet på frivillighet i vanlig mening endast kan upprätthållas beträffande dem, som äro vid sina sinnens bruk, d. v. s. fallandesjuka, som icke tillika äro sinnessjuka eller sinnesslöa, och — om de skola inbegripas — de periodiskt sinnessjuka. Särskilt beträffande huvudparten av de sinnesslöa kan ju däremot något verkligt medgivande från vederbörande själv icke komma till stånd, men detta bör — därest andra garantier kunna erbjudas — enligt min mening icke få utgöra avgörande hinder för sterilisering. I vad mån i dylika fall begäran eller godkännande av förmyndare eller den, som eljest har vårdnaden om vederbörande, bör vara förutsättning, är tydligen en fråga, som bör behandlas vid utredningen.

— — —

Bland andra punkter, som utskottet framhållit och vilka uppenbarligen måste omfattas av den blivande utredningen, är sättet för prövning och avgörande av frågor rörande huruvida sterilisering må äga rum eller ej, ävensom de bestämmelser, som böra gälla för dylika operationer. Vid utredningen bör givetvis även behovet av detaljerade kontrollföreskrifter i olika hänseenden noga beaktas."

Under återopande av det sålunda anförda hemställde statsrådet *Pettersson* om bemyndigande att tillkalla högst fem sakkuniga att inom socialdepartementet biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag angående medgivande till sterilisering i vissa fall av sinnesslöa, sinnessjuka och fallandesjuka. För fullgörande av detta uppdrag utsågos därpå häradshövdingen i Frosta och Eslöfs domsaga *G. F. Lindstedt* (ordförande) samt trenne professorer vid Lunds universitet, nämligen *Elis Essen-Möller*, *Einar Sjövall* och *Viktor Wigert* som representanter för resp. gynekologi, ärftlighetsforskning och psykiatri.

Apelryd just nu.

Några vårfunderingar.

För fjorton vårar sedan besökte undertecknad för första gången Apelryd, som då nyligen donerats till F. B. F. Intrycket den gången var, att man kom till Törnrosas sovande trädgård, underbart vackert och pittoreskt var det, men trädgårdsskola verkade det absolut ej. Visserligen fanns en stor trädgård med hundratals fruktträd, men man behövde ej vara vidare trädgårdskunnig för att inse, att oerhört mycket arbete fordrades, innan vildmarken bleve kultiverad igen och i någon mån lämpad för sin blivande uppgift. Ehuru mycket ännu återstår att göra är intrycket av Apelryd just nu — för den som minns, hur det var 1914 — förvåning och glädje över att så mycket hittills kunnat åstadkommas med de relativt små medel, som stått till buds.

För dem av Herthas läsarinor, som kanske ej hava reda därpå, må nämnas, att Apelryds egendom, belägen helt nära Båstad, donerades till F. B. F. av fru M. Bergman-Österberg med villkor att där upprättades en fruktodlings- och trädgårdsskola för kvinnor.

Som gården vid överlämnandet delvis härjats av eldsvåda måste så väl omfattande reparationer som nybyggnader göras, innan Apelryd kunde tagas i bruk för det av donator bestämda ändamålet.

Våren 1916 började dock den första kursen, förägd till tiden 1 mars—1 november. Trädgårdsyret var då i stort sett ett nytt område för kvinnorna och

Apelrydskolan den första av sitt slag i Sverige, det var alltså i mångt och mycket försöksår, man gick till mötes. Uppgiften var att giva eleverna en undervisning, som gjorde dem dugliga för det yrke de valt, samtidigt ville man försöka ordna det så, att utbildningstiden ej skulle bliva för kostsam. Skolor med internat måste ställa sig betydligt dyrare än de, som äro så belägna, att eleverna kunna bo i hemmet.

De första kurserna på åtta månader utan förpraktik voro för korta att giva någon kompetens utöver skötandet av den egna hemträdgården. När trädgårdssodlingen under kristiden, då landets egna produkter till det yttersta måste tillvaratagas, gjorde ett storartat uppsving, utvidgades Apelrydskolan med en tvåårig kurs. Man trodde då, att platser skulle finnas för trädgårdslärarynkor och kvinnliga trädgårdskon-sulenter i mycket större utsträckning än vad sedan visade sig vara förhållandet

Från och med i år är kursen på Apelryd ettårig med början 15 februari; detta med hänsyn till att trädgårdspatser i allmänhet tillträdas 1 mars. Denna kurs är, som det heter i prospektet, "avsedd att utbilda kvinnliga yrkesutövare i trädgårdsskötsel". Som viss förpraktik är erforderlig och undervisningen så väl teoretiskt som praktiskt synnerligen omfattande, bör elev, som rätt tillgodogör sig utbildningstiden, hava goda förutsättningar för vidare framkomst i yrket.

Undervisningsavgiften för kursen är 200 kr. och avgift för kost, bostad, lyse och värme 50 kr. per månad f. n. för ordinarie elev. Extra elever betala 100 kr. per månad i ett för allt. Ganska många begagna sig av tillfället att komma till Apelryd som extra elev under sommaren. Då kan det prövas, om vederbörande har verklig håg för trädgårdsyrket, för att ej tala om vilken behållning av hälsa och krafter, som arbetet i friska luften skänker.

Klockan 7 på morgonen börjar arbetet i trädgård, bänkgårdar och växthus, teoretisk undervisning gives en eller flera timmar dagligen, beroende på årstiden. Just nu är brådskan stor med att sätta ut alla plantor, och så måste man hålla styr på ogräset, gallra och vattna i bänkar, plantera om växter och sköta vin, persikor, tomater och otaliga prydnadsväxter i växthuset. En eller ett par gånger i veckan skall torglasset göras i ordning. Grönsaker plockas, sorteras, buntas; blommor avskäras, emballeras och bindas m. m. m. I tur och ordning få eleverna följa med till Båstad och "torga". Arbetet tryter aldrig, men i regel är det slut för dagen kl. 6 e. m., och då kappas glada ungdomar om att först hinna ned till stranden för att få ett uppfriskande bad. Lockande nära ligger Båstad och Malen, som snart vimlar av badgäster, och fast flickorna varit i arbete hela dagen, förmärkes ingen trötthet, man promenerar eller cyklar "in" för att se på badortslivet och en och annan gång få sig en sväng.

Apelryd kan ej beskrivas, det måste

ses! För vilken gång i ordningen säger jag detta. Ord — åtminstone mina — kunna ej skildra den underbara tjueningen i denna ned, väl en av de fagraste i vårt land. När jag var där för några dagar sedan, strålade solen från djupblå himmel, den skogklädda åsen skiftade i alla färger från ekarnas rostbruna till bokarnas skära grönska. Häggarna stucko upp som stora runda snöbollar, de mörka tallarna och granarna med ljus-ljusgröna årsskott bredvid luftiga hängbjörkar förhöjde färgsymfonien. På sluttningen mellan åsen och havet, som var lika blått som himlen, blommade hundratals fruktträd. Odlade vårblommor och perenna växter stodo i sin fulla fägring. Strandremsan mellan trädgården och havet, den s. k. allmänningen, var strödd med bugande gullivor och andra vilda blommor; näktergalar, trastar och lärkor drillade i kapp.

Och jag tänkte, att de ungdomar äro lyckliga, som kunna få sin yrkesutbildning just här. Det ständigt omväxlande arbetet med levande material gör att intresset aldrig slappas, varje dag vinnas nya resultat, och oftast får man lön för mödan. Därtill kommer, att slappa muskler stärkas, bleka kinder få färg, kropp och själ bliva sunda och harmoniska under studiet av denna naturens egen sig alltid förnyande lärobok.

Mer än en f. d. elev har sagt mig: "Apelrydtiden var härlig, den glömmar jag aldrig." Det är nog så, att var och en, som varit på Apelryd, helt kort eller längre tid, ej kan undgå att liksom "bergtagas" av dess härliga natur.

Jag skulle önska, att många av Herthas läsarinor voro i tillfälle att på ort

Fransyskorna på krigsstigen.

En dörr ska vara öppen eller stängd, citerar *Le Droit des Femmes* M:me Maria Vérones kampglada tidning och organet för *La Ligue Française pour le Droit des Femmes*, där ävenledes hon är ordförande.

Citatet av den allbekanta maximen knyter sig till poängterandet av det faktum att fransyskorna nu till sist — alla fagra förespeglingar till trots och trots all den rökelse man tänt för dem som erkänsla av deras välbehagligt patriotiska och aktiva inställning under kriget — äntligen till fullo insett att herrar parlamentsledamöter alldeles inte ha för avsikt att ge dem rösträtt.

Skämtet har varat allt för länge, fortsätter *Droit des Femmes*, man skulle vara bindgalen för att inte komma underfund med den politiska ostracism för vilken vi äro utsatta. Nu äro vi färdiga att kategoriskt tillropa parlamentet, som mer eller mindre öppet selsätter sig med att hålla igen dörren för oss till den politiska arenan, att med eller mot deras vilja ska dörren upp för oss.

Men advokat Maria Vérone nöjer sig inte med att deklarerera sin och sina medsystrars mening, när det verkligen gäller. Det hände något i franska senaten den 16 sistlidne mars, och det torde inte råda något tvivel om vem som härvid varit huvudmotorn. Även om ord-

föranden i kommittén för feministisk propaganda, M:lle Louise Brunet, var den som på ett kommittésammanträde framförde idén att i själva senaten ställa till med en demonstration.

Det var således senatens session av den 16 mars. Konspiratörerna hade stämt möte där klockan tre. Klockan halv tre började de samlas, klockan tre voro de där till ett antal av trettio, klockan fyra voro de femtio, och alltjämt anlände flera. Vaktmästarna började ägna denna kvinnoinvasion misstänksamma blickar. Tydligt befordrade de sina misstankar till högre ort, snart nog var det tydligt att damerna voro bevakade.

Vi ha iakttagit, säger Maria Vérone i *l'Oeuvre*, där hon som deltagare i och vittne till vad som hände skildrar fransyskornas första suffragettdemonstration, att herrar senatorer, som bedyra sig behöva otaliga år för att studera den kvinnliga rösträttsfrågan, inte alltid äro lika samvetsgranna i fråga om att känna de frågor i grund och botten om vilka de rösta. Sålunda beslöto de denna dag att omedelbart behandla en omfångsrik rapport, som just utdelats bland dem, och damerna på läktaren skulle ha att vänta till klockan sju, då general Hirschauer kunde vara färdig med exposén av densamma.

och ställe kontrollera riktigheten av mina uppgifter om Apelryd. Jag vågar tro, att Ni skulle instämma med mig!

ELISABETH QUENSEL.

När M:me Vérone och hennes vänner i två timmar lyssnat till framställningen av vad som skulle inträffa under nästa krig, tyckte de att tiden för en intervention var inne. En av dem reste sig och

ropade: för att utrota kriget böra kvinnorna ha rösträtt.

I samma ögonblick hade samtliga demonstrationer rest sig upp och från läktarens alla kanter ljödo samma rop: kvinnorna böra rösta. M:lle Vérone griper en packe broschyrer och kastar ned dem i salen. Man ser dem fladdra omkring som små vackra mångfärgade fjärilar och sänka sig ned på senatorernas kala rosafärgade hjässor, likt insekter på blommor. Men se där vaktmästarna, som inte visa någon mildhet!

Ah, utropar en, är det ni som vill stif-
ta lagar?

Men naturligtvis, säger advokat Maria Vérone, eller åtminstone ta del däri, och då kommer ni att vara mindre brutala!

Emellertid blir det att svara för upp-
trädet, nere på kansliet. Det är delegerade för flera kvinnosammanslutningar som varit med: föreningen för förbättrande av kvinnornas ställning, krigsänkornas förening, de sårades och i kriget dekorerades, kvinnor i statens tjänst m. fl., men Maria Vérone får ensam äran att föras inför det höga tribunalen. Hon förvånas, men begagnar sig av tillfället för att säga sin mening.

Hennes avskedsord är ett artigt "au revoir" till nästa gång, och hon förbereder vederbörande på att de demonstrerande alldeles säkert komme att göra om saken — vilka säkerhetsåtgärder som än skulle komma att vidtagas. "Vi ska alltid finna på något sätt att lyckas. Om man stänger dörrarna, så har Luxembourgpalatset fönster" — — —!

Så nu vet herrar senatorer vad de ha att vänta, och Frankrike har haft sitt första suffragettuppträde.

Man hade knappast väntat sig denna tillämpning, där, av anglikansk politisk stridbarhet. Men alltför långt frestat tålmod brister till slut, och fransyskorna synas ha funnit — liksom de engelska suffragetterna på sin tid — att det är nödvändigt att tilltvinga sig uppmärksamhet. De mena att gesten behövs.

Senatens president avrundade emellertid episoden, enligt Journal Officiel, med att förklara att händelsen inte var på något vis allvarlig.

Droit des Femmes gör en hopsummering av vad som förefallit: tåga kvinnorna, förklarar man att det inte hörs något ifrån dem, att man inte ser till dem; när de demonstrera fastslår l'Officiel att det inte är något allvarligt. En direkt inbjudan att göra något allvarligare!

Redaktionsmeddelande till kretsarna.

Kallelser till respektive kretsmöten bli i längden ganska dyrbara genom portoavgifterna. Från Stockholmskretsens styrelse har kommit en anmodan att Hertha ville på viss bestämd plats i varje häfte ställa utrymme till förfogande för tillkännagivande av när kretsmöten komma att hållas m. m. d., i mån detta önskas av kretsarna. Vi bringa härmed till kretsarnas kännedom att detta från vår sida kommer att ordnas fr. o. m. septemberhäftet. Meddelande måste vara redaktionen till handa senast den 8 i den månad man önskar det infört.

Boknotiser.

Gäster och Främlingar, Fattigfolk, Stjärnan vars namn är Malört, Mödrar, Martha och Maria, det är ett urval ur Anna Lenah Elgströms diktning som man möter med glädje. Under beteckningen Valda noveller ha dessa fem böcker utkommit i nya upplagor på Bonniers förlag.

Till tiden för sitt ursprung markera de den första tioårsperioden av Anna Lenah Elgströms författarskap, 1911—1921. Gäster och Främlingar var debutboken som genom sitt sällsamma liv och fördjupade egenart omedelbart erövrade åt den unga författarinnan en rangplats inom vår novellistik.

De nu medtagna övriga fyra äro ej helt ensamma om att representera hennes litterära produktion under de tio åren, men de företräda lyckligt hennes utveckling under denna tid. De som inte följt den i första hand böra inte försumma tillfället att genom dessa nya upplagor lära känna Anna Lenah Elgströms särpräglade och betydande författarepersonlighet.

Studentföreningen Verdandis småskrifters sista lilla häfte är en minnes-teckning av Artur Hazelius, Nordiska Museets skapare, av Ann Margret Holmgren. Ur beundran för mannen och den varmaste uppskattning av verket han utfört har den lilla teckningen vuxit fram, vilken i snabba drag ger konturerna av hans liv och stora gärning.

Våren 1922 gävo Bror Schnittger och Hanna Rydh tillsammans ut en "utfärdsbok", som betitlades Där fädrens kummel stå. Den avsåg att intressera vandrareentusiaster för fornlämningarna i Stockholmstrakten, att lära dem att till vandringens nöje i och för sig lägga intresset av att uppsöka

runstenar, domareringar, stensättningar, gravhögar och fornborgar. Boken gav nyckeln till dessas hemligheter och praktisk vägledning till de gömda eller inte kända platserna.

Att den fyllt ett behov och med glädje anammats kan man finna av att den nu behövt komma ut i en ny upplaga, det är Bokförlaget Natur och Kultur som även denna gång sört för utgivningen. Samtidigt har emellertid förlaget haft förmånen att kunna utge en andra del Där fädrens kummel stå, som fortsätter med orienteringen bland Stockholmstraktens fornlämningar. Dr Hanna Rydh fullföljer där på ett lyckligt sätt det arbete hon tillsammans med sin make påbörjade: att på en gång instruktivt och roande tjänstgöra som ciceron bland Mälardalens fornlämningar.

E. K—n.

Katolska kvinnoförbundets Haagkongress.

Internationella Katolska Kvinnoförbundet, omfattande 25 millioner kvinnor av 26 nationer, samlade sina delegerade, varibland 3 svenska representanter, till kongress i Haag 24—29 april.

Förbundet har satt som sitt programs förnämsta uppgift höjandet av familjemoralen, varöver stadsfullmäktiges ordförande i Haag vid den storartade mottagning, som anordnats för kongressdeltagarna den 24 april, särskilt uttryckte sin tillfredsställelse och beundran. Även nederländska regeringen mottog den 26 april kongressdeltagarna i Ministeriet för Handel och industri, och ministern hälsade i varma ord kvinnorna som medhjälpare i det sociala arbetet.

Det var många framstående kvinnor, som uppträdde i talarstolen.

Grevinnan E. Zichy, Ungern, behandlade ämnet: "Kommunismen, en fara som hotar kyrkan och tillika hela det

mänskliga samhället", och återgav på ett gripande sätt sina personliga upplevelser under bolsjevismens skräckvälde i Budapest.

Advokaten vid Rätten i Paris, fröken M. Th. Moreau talade över "Lagens beskyddande av de oäkta barnen" och framlade Frankrikes lagstiftning på detta område. Hon underströk särskilt bestämmelsen, att där legitima bröstarvingar saknades, vore det av fadern erkända oäkta barnet närmast arvsberättigat.

Medlemmen av tyska riksdagen, fru H. Weber klargjorde i värtaliga ordalag den katolska kyrkans orubbliga ställning gentemot "Skilsmässan". Äktenskapets oupplöslighet vore samhällets grundval. Skilsmässornas oroväckande tilltagande en allvarlig fara för hela samhället.

Med. D:r. Mrs Fairfield, London, talade över "Neo-Malthusianismen från medicinsk och social synpunkt", och fru Hessberger, medlem av tyska lantdagen, över samma ämne från dogmatisk och moralisk synpunkt.

Ur programmet för Nordiska kvinnokongressen 13-15 juli i Stockholm.

Nordiska kvinnoförbundet för alkoholfri kultur, som bildades i Dorpat, Estland, sommaren 1926 och konstituerades i Stockholm 1927, är en sammanlutning av alla för alkoholfrågans lösning intresserade kvinnor i Sverige, Norge, Danmark, Finland, Estland, Lettland och Island. I syfte att genom gemensamma överläggningar och personlig samvaro främja den frågas lösning vilken i hög grad berör kvinnorna, hemmet och ungdomen, anordnas — Herthas

majhäfte innehöll ett uttalande om anslutning — den 13—15 nästkommande juli en kvinnokongress i Stockholm, Läkarsällskapets lokal, Klara Ö. Kyrkog. 10.

Kongressen öppnas fredagen den 13 juli kl. 10,15 varvid bl. a. förekommer anförande av ärkebiskopinnan Anna Söderblom och tal av dr. Anna Gordon, U. S. A. Välkomsttal av ordf. i N. K. A. K. Hälsningar av representanter från de olika landen samt violinnmusik.

Vid kongressen förekommer en del intressanta föredrag över aktuella synpunkter i alkoholfrågan, dels fristående och dels med diskussion.

Till de förstnämnda höra föredrag av fru Frida Stéenhoff, Stockholm, om "Uppgifter för kvinnorna i skapandet av en alkoholfri kultur i hem och sällskapsliv", fru Dagmar Karpio, Finland, om "Alkoholspörsmalet och kvinnorna", doktorinnan Carla Ottosen, Danmark, över ämnet "Kan det påvisas ett samband mellan alkoholkonsumtion och sexuella förvillelser", med. dr. Rosa Lilja Johnson, Finland: "Är alkoholen en degenerationsfaktor?", konsulinna Leeni Vesterinen, Estland, om "Kvinnornas självuppföstran till djupare insikt i samhällsproblemen och ökat medborgaransvar".

Följande diskussionsämnen äro uppsatta på programmet: "Nykterhetsundervisningen" och "Ungdomens nöjesliv", med inledare från Norge, Danmark, Sverige.

På Skansens högloft anordnas första dagen gemensam middag med välkomstfest efter särskilt program. Anmälan om deltagande i kongressen jämte avgift, 2 kronor, insändes till Kvinnokongressens byrå, Smålandsgatan 42, Stockholm, snarast möjligt, dit även eventuella önskemål angående bostad under kongressen kunna insändas.

Dr Helen Strong och praktisk geografi.

DRA stolen lite närmare brasan. Ty fast magnoliernas knoppar visa sina pärlemorkalkar, forsythian skickar ut sin gula fanfar, fast vi just kommit tillbaka från en tur under körsbärsblommors underbart skära flor i Washingtons ljusa vår, sprakar en brasa glatt i skymningen.

Vid tekopparna skola vi tala om en massa saker med dr Helen Strong. Om sport — golf och nödvändigheten av att hålla sin kropp i gott skick för att huvudet ska duga för sitt förelagda arbete — om memoarverk och biografier, om Paul Wilstach som givit ut Jeffersons och Adams brevväxling, om Emil Ludwigs Napoleon (Ludwig, den tyske Strachey!), om musik, om Stojovskis och Rachmaninoffs underbara konserter som i lika grad entusiastiska unga som gamla.

Men alldeles speciellt ska vi tala om dr Strongs stora passion — geografin — om geografi, denna hennes första och sista kärlek, på vilken hon gjort en så framgångsrik karriär att hon var den första kvinna som tog filosofie doktorsgraden i ämnet vid Chicagos universitet; att hon är en av de tre kvinnor i hela världen (Ellen Semple och Gladys Rigley, de två andra) som äro medlemmar av Amerikanska Geografiska Sällskapet; att hon har skapat en särskild arbetsgren inom en av vår förvaltnings mest sysselsatta och viktiga — handelsdepartementet.

För mängden av oss, tänker jag mig, uppkallar ordet geografi bilden av en fyrkantig skolbok med hundöron, vars

skräckinjagande ord, såsom t. ex. passadvindar, apogeum, isotermer, Stenbocken och Kräftan, longitud och latitud, på det vildaste sätt trasslade ihop sig för oss, en mara av intellektuella siamesiska tvillingar, ett lapptäcke av platser som man aldrig skulle få se och av produkter för vilka man näppeligen någonsin skulle ha någon användning.

Men en halvtimmes samspråk med dr Strong, och man ser detta som det mest omfattande och givande studium. Man ser det hela som ett gyllne band som knyter samman nationalekonomi och historia och sociologi, nästan som en praktisk hjälp i huset, som stiger in på affärsmannens kontor och viskar värdefulla vinkar i öronen på köparen och säljaren.

Hon började med att överföra på en geografisk karta den industri och handel som låg närmast hennes gamla hem i Ohio. För att göra detta måste hon ge sig ut på fälten, till fots, per järnväg, med spårvagn och söka sig tillbaka till själva ursprungsorten för varje stycke råmaterial som fördes in i staden Cleveland.

Arbetet gällde att klara ut Clevelands då mest brännande problem: transportfrågan. Var borde den föreslagna stora godsstationen förläggas? Var kunde man erhålla ett maximum av tillfredsställande resultat mot ett minimum av nedlagt kapital och maskinmaterial?

För att klargöra problemet kartlade hon först Clevelands existerande industrier samt förbindande järnvägs- och spårvägslinjer. Hon fullföljde sin un-

dersökning till fots längs de gamla flodbäddarnas naturliga vägar, längs Cayahogo- och Tuscarorafloderna. Hon drev omkring vid malmbrytningsområden och lastnings- och lossningsplatser, vid stålmanufaktur och godsmagasin, hon trampade omkring vid dräneringsdiken och järnvägsutfyllningar.

Hon hade med sig en resväska med anteckningsböcker och papper och uppmättningsinstrument. Naturligtvis, eftersom kriget pågick, underrättade hon polisen om vad hon hade för sig. Lyckligtvis gjorde hon det.

En dag for hon till ändpunkten av en spårvägslinje och höll hela tiden på med att ställa ganska egendomliga frågor till konduktören och kvinnan som satt bredvid henne angående de rykande masugnar som de passerade.

Vid linjens ändpunkt vände hon helt mysteriöst och misstänkt tillbaka igen — med samma vagn. När hon steg ut ur spårvagnen vid en av dessa med taggtrådsstängsel omgivna fabriker, föll hon rakt i armarna på en detektiv som arresterade henne som tysk spion.

Varken konduktören eller hennes medpassagerare hade sovit. Nej, visserligen inte. De hade i patriotisk iver aktgivit på hennes misstänkta uppförande, och hon skulle inte slippa undan. Skada att den fullkomligt framgångsrika farsen så hastigt kom till ett fatalt slut vid första uppträdandet i polisens huvudkvarter.

Hur kunde de också gissa sig till att detta "var geografi"? "Geografi" var för dem, som för de flesta av oss, något som uteslutande fanns i böcker. Men denna kraftiga kvinna med den friska hyn, de vackra ögonen och det glänsande håret, med sitt lugna och dock hurtiga

sätt, gör sannerligen för mycket intryck av fri natur för att höra böckerna till.

Dock hade hon också smak för den akademiska världen. Hon lät fästa sig vid Missouri universitet — den enda kvinnan där med professors rang.

Vid denna tid fanns det inte i Washington en enda byrå, sektion eller grupp — eller vad man vill kalla det — som hade till ensam uppgift att ge svar på de många geografiska förfrågningar som inkommo till regeringen. Det fanns inte ett rum som tjänade till geografiskt högkvarter för amerikanska affärsförfrågningar.

I samband med den betydelsefulla reorganisation av handelsdepartementet, varigenom Mr. Herbert Hoover lyckades att av vad som tidigare endast var ett underdepartement skapa ett av regeringens organ inte endast av största nytta utan ock av största vikt för Washington, efterskickades dr Strong för att inta en plats som assistentexpert i byrån för in- och utrikeshandel. Något liknande den välkända kamelen, som fått in sitt huvud under tältet, kom hon.

I denna dag är hennes avdelning en av de mest effektivt verksamma i huvudstaden. Från att först endast ha utgjort en del av biblioteket i Handelshuset, är den nu en särskild sektion med sin egen ståtliga samling av specialkartor och speciella upplysningsmaterial, sina övriga stora kartor upphängda på de gräddfärgade väggarna, med välordnade pulpeter och det hela med ett utseende av att vara särdeles välslöt.

Jag gick ned till byrån härmedagen för att framställa en del frågor om Egypten och Palestina, om Beirut och

Damaskus, om Cypern och Rhodos och Konstantinopel.

Dr Strong tog fram kartorna. Och sådana kartor hade jag aldrig sett förr — franska och engelska, tyska och italienska, så väl som amerikanska, fina detaljkartor från generalstaben i en skala av aderton mil på tummen; kartor uppdragna efter konsulära rapporter; kartor över järnvägar, klimat, mark och geologi, över ekonomiska förhållanden, över statsgränser. Här fanns registerförteckningar och geografiska lexikon och postunderrättelser — en fullkomlig vetenskap i allmän teknisk upplysning.

Medan jag uppehöll mig där kom en hel del förfrågningar in, så man fick ett mycket starkt intryck av vilken direkt nytta allt detta är för dagens pågående liv.

En förfrågan kommer från en firma som tänker på att skicka redskap för ostronfiske till Venezuela. Hur böra varorna packas för att komma bäst fram? Med andra ord, hurudana äro vägarna till den tillärnade platsen, komma sakerna att köras på körvägar eller forslas på åsneryggar?

En annan affärsfirma har utsikt att sälja på en plats som kallas "Namyaw". De kunna inte finna "Namyaw" på någon karta. De ha endast ett brev och ett postmärke som visar att platsen existerar. Var finns den?

Den geografiska sektionen tar fram kartor. "Namyaw" undviker alltjämt upptäckt. Fram med uppslagsböckerna. Där finns "Namong" i Siam. Vidare finner man ut att "Nam" betyder flod och "Yaw" stad i denna del av

världen. Man följer vinken. Och ordern avgår.

Förlidet år sålde en fabrikör i Pennsylvanien sandpapper för 18,000 dollars till Nürnberg, Tysklands ryktbara stad för leksaksfabrikation — men ett outfoskat mysterium för den amerikanska firman tills Miss Strongs byrå informerade sandpappersmannen angående de goda utsikter han kunde förlita sig på.

Samma år såldes motorcyklar och maskindelar till ett värde av 225,000 dollars till Helsingfors. Den engagerade amerikanska firman hade att skaffa sig upplysningar om tullstadganden, packhusförhållanden, vägnarnas beskaffenhet, köpstyrkan i detta främmande land och marknadens värde. Till allra största delen var det Miss Strong som lämnade de nödiga upplysningarna.

Tidigare gingo dylika förfrågningar genom statsdepartementets eller krigsdepartementets korridorer och byråer, vilkas kartor och upplysningsmaterial omfattade hela jorden. Men det kunde ta veckor innan den vanlige affärsmannen fick svar på sina förfrågningar. Nu kommer svaret på några timmar.

Eftersom dr Strongs arbete utvecklade sig till vad det är i denna dag, den officiella geografiska sektionen, har denna sektionens direktör allt mera tagits i anspråk för rena organisationsfrågor och inkallats för styrelsesammanträden med cheferna för övriga sektioner och byråer — som ensam kvinna. Dr Strong är också den första och enda kvinna i Staternas Board of Surveys and Maps, likaledes i geografistyrelsen, förordnad till denna post av president Coolidge.

(Efter The Woman Citizen.)

F.-B.-F. kretsarna.

Halmstadskretsen sammanträdde den 24 maj å Norre Katt, varvid läroverksadjunkten A. Särner höll ett föredrag om "Erik Axel Karlfeldt och religionen". Därefter sång av fru Palm till ackompanjemang av fru Östlund. En blandad kör med hr Robert Nilsson till dirigent sjöng en rad glada vårsånger.

Härnösandskretsen anordnade den 13 mars offentligt föredrag av fru Ester Lutteman över ämnet "Umgängeskonst". Det utmärkta föredraget åhördes av en talrik publik.

Den 18 maj samlades kretsen hos fru Maja Hesse. Därvid beslöts att bilda Blomsterfonden i Härnösand. Ordföranden redogjorde för årsmötet i Stockholm och fru Anna Setterlind bidrog med sång.

Karlskronakretsen hade den 10 maj ett ovanligt talrikt besökt sammanträde, varvid fru Mary Lovén-Granström gav ett utförligt referat av årsmötet i Stockholm, där hon representerat kretsen. För att sprida kunskap om förbundets verksamhet och syften hade allmänheten inbjudits. Den medryckande, personligt hållna framställningen väckte ett livligt intresse och en god stämning, som ytterligare förhöjdes då under det följande samkvämet fru Eva Österlöf, ackompanjerad av fru Eva af Geijerstam, föredrog ett par briljant sjungna Karlfeldtsånger och en rad folkvisor.

Till kretsens avgående sekreterare, fru Alma Falk, som står i begrepp att lämna Karlskrona, framfördes ett varmt tack för det osparda nit och vakna intresse varmed hon verkat för förbundet.

Lundakretsen sammanträdde den 2 april å Grand Hotell till ett talrikt besökt möte.

Lunds stads barnavårdsman fru Margareta Lundeberg talade om "En barnavårdsmans arbete" och gav de intresserade åhö-

rarna en gripande skildring av alla de skiftande områden, som falla inom en barnavårdsmans verkningskrets.

Kretsens arbete för terminen avslutades den 15 maj, då besök på flera av stadens institutioner gjordes med början å Fruntimmersföreningens barnavård; vidare besågos under sakkunnig ledning det nyöppnade och utvidgade stadsbiblioteket, stads-huset och telefonstationen. Samkväm var till sist anordnat i Praktiska hushållsskolans nyrestaurerade och tillbyggda lokaler.

Efter tédrickning lämnade fru Petrén en redogörelse för det nyöppnade konvalescenthemmet för psykiskt sjuka — Herthahemmet — i Höör. Fru Mortensen berättade utförligt om årsmötet i Stockholm, varefter fru Herrlin avslutade samkvämet med att, utgående från en predikan som för 40 år sedan hållits av dåvarande professor, sedermera biskop Billing över ämnet "Söker du den stadens bästa, i vilken du bor", redogöra för styrelsens avsikt med att anordna denna rundvandring. Närmare 100 personer deltog i detta sista "sammanträde".

Mariestadskretsen anordnade den 11 maj i samband med Husmoderföreningen och Vita Bandet i Mariestad möte å Folkskolans högtidssal, varvid d:r Naima Sahlbom, Stockholm, talade över ämnet "Aktuellt fredsarbete".

Nyköpingskretsen hade den 8 maj tillsammans med Nyköpings Husmoderförening ett sammanträde med mötesteknik och diskussionsövningar på programmet. Fru Elisif Théel, Stockholm, höll ett klarläggande föredrag om "Kvinnorna och samhällsuppgifterna". Härefter ordnades ett fingerat stadsfullmäktigesammanträde under ledning av fru Théel med aktuella frågor på föredragningslistan, vilka framkallade särdeles givande diskussioner. Stadsfullmäktiges sammanträde avslutades på det gemytligaste genom en tesupé i skolkökets lokaler, varefter man tog itu med diskussionsövningarna.

Vid sammanträdets början redogjorde kretsens ordförande, fröken Ester Laurell, för det förslag att försöksvis ordna hemsysterfrågan i staden, vilket inkommit från den kommitté som har saken under utredning. Kommittén hade för planens realiserande begärt ett anslag av 500 kronor, och av detta belopp hade redan garanterats: från Röda Korset 200 kronor, från Socialdemokratiska Kvinnoklubben 100 kronor, från Husmoderföreningen 100 kronor och från Vita Bandet 50 kronor. Det beslöts utan diskussion att Fredrika-Bremer-Förbundet skulle svara för de 50 kronor, som fattades i summan. Vidare fick fru E. Beijbom fortsatt uppdrag att till årets slut vara Fredrika-Bremer-Förbundskretsens representant i hemsysterkommittén.

Vänersborgskretsen hade den 19 april ett diskussionsmöte, varvid problemet "Den moderna människans inställning till kultur- och naturkrav" dryftades, med fruarna Margareta Munthe och Ann-Fredrique Beckman som inledare. Mötet var talrikt besökt och diskussionen särdeles livlig; tesupé serverades. Kretsen beslöt att ordna liknande klubbaftnar en gång i månaden.

Den 26 april var offentligt föredrag av fru Ester Lutteman över ämnet "Människogemenskapens konst" anordnat i Arbetar-

föreningen; efter föredraget hade kretsen supé på Frimurarelogen.

Växjöskretsen sammanträdde den 8 maj, varvid fru Blenda Sylvan redogjorde för årsmötet i Stockholm och gav en resumé av de föredrag och diskussioner som där hållits. Med anledning av jubileumsinsamlingen höll dr Eric Grubb ett intressant och upplysande föredrag om kräftsjukdomarna, av åhörarna följt med spånt intresse. Fru Anna Strandmark underhöll med vacker sång. En i allo glad stämning rådde och efter supén sjöngs unisont "Vintern rasat ut".

Ystadskretsen sammanträdde 30 mars varvid d:r H. Hirschloff från Häl-singborg höll ett "Kåseri kring begreppet begåvning".

Den 10 maj hade kretsen ånyo möte, med utförliga och intressanta redogörelser för årsmötet i Stockholm av kretsens ordförande fru Maja Strandberg samt fru Clary Schultz, varpå författarinnan E. Kuylenstierna-Wenster talade om "Nuttida svenska författarinnor".

Ett stipendium av kr. 200:— har av kretsen anslagits som hjälp vid yrkesutbildning för i Ystad kyrkoskriven flicka att utdelas efter den 15 sept. till kurs, som då påbörjats.

Begär alltid

Kobbs Thé

OBS! Äkta endast med vidstående
varumärke som är lagligen skyddat

KONTROLLANT: DOKTOR J. E. ALÉN

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

Redaktör: *Ellen Kleman.*

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: 1/1 år kr. 6:50; 1/2 år kr. 3:50; 1/4 år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan, Stockholm.* Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3.* Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag.* Tel. Norr 48 50, 27 62.

Blodbrist

övervinnes bäst med järnmedicinen **IDOZAN**. Snabb verkan. Begär originalflaska å Kronor 3. 50. Fås å alla apotek.

IDOZAN A
svagt avförande.

IDOZAN B
ej avförande.

Kina-IDOZAN
särskilt stärkande.

Det ensamma barnet

av **Ruth Hellström.**

Pris Kr. 3:50

"Sällan finner man på några få sidor så fullgiltiga uttryck för både livsglädjen och dödsängesten som här - -"

Tidningen Arbetet.

Birkagårdens förlag

STOCKHOLMS ENSKILDA BANKS

NOTARIATAVDELNING

Kungsträdgårdsgatan 8, Stockholm

TELEGRAMADRESS:
»Notariatet»

Mottager till vård och förvaltning penningar, värdehandlingar och andra värdeföremål, lämnar råd och hjälp vid kapitalplacering, biträder vid uppsättande o. granskning av testamenten, kontrakt o andra rättsliga handlingar samt ombesörjer sterbhusutredningar och arvskiten.

Södra K. F. U. Kis skola för husligt arbete.

Ny termin den 1 Augusti. Längre och kortare kurser för yngre och äldre elever. Grundlig undervisning i finare och enklare matlagning, konservering, bakning, sömnad med mönster-ritning, tvätt och hemvärd. Låga avgifter. Bill. inackordering på skolan.

OBS! **LÄRLINGSKURS**, 7½ mån. Fri undervisning: För mat under arbetstiden kr. 35:— pr mån. Helinackordering 70:— pr mån.

SÖMNADESKURSEN börjar den 1 Sept. Pris för 2 mån. kr. 37:50. Begär prospekt Adr.: Kocksgatan 47, Stockholm. Tel. Sö. 14612.

Svenska Skolmuséets

FILMAVDELNING

BEGÄR MUSÉETS KATALOG.

Postadress: Matteus Folkskola, Stockholm, Telefon: 85504.

Uthyr undervisningsfilmer till skolor, föreläsningssällningar och studiecirklar.

Lämnar kostnadsfritt upplysningar rörande film- och andra projektionsapparaters användande i undervisningens tjänst.

Innehåll.

- Internationella strävanden att genom uppfostran främja samförstånd och fred. *Av Matilda Widegren.*
- Fördjupning. *Av Carola Eklundh.*
- Beslutet i flickskolefrågan.
- I steriliseringsfrågan. *Av Alfred Petré.*
- Apelryd just nu. *Av Elisabeth Quensel.*
- Fransyskorna på krigsstigen.
- Boknotiser.
- Katolska kvinnoförbundets Haagkongress.
- Nordiska kvinnokongressen 13—15 juli i Stockholm.
- Dr Helen Strong och praktisk geografi.
- F.-B.-F.-kretsarna.

Gör

Ramlösa-vattnet

till hemmets dryck.

Förnämlig Bords- och Hälsodryck

Tappat direkt från källan

Hovleverantör till H. Maj:t Konungen
och H. K. H. Kronprinsen av Sverige.

Kgl. Dansk Hofleverantör.

